

УДК 94(477:438):328.32“1988–2010”

Наталія Чорна

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ПОЛІТИЧНІ ВІДНОСИНИ НАПРИКІНЦІ 80-Х РР. ХХ СТ. – 2010 Р.: ІСТОРИОГРАФІЧНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

У статті проаналізовано стан розробки проблеми політичної взаємодії України та Польщі наприкінці 80-х рр. ХХ ст. – 2010 р. в українській та зарубіжній історіографії, визначено характерні риси історіографічного процесу.

Ключові слова: Україна, Польща, політичні відносини, історіографія.

З отриманням Польщею політичної свободи та здобуттям Україною незалежності розпочався активний процес формування нової моделі міждержавних українсько-польських відносин. Взаємини з Польщею – пріоритетний напрям зовнішньої політики України, укоріненість якого вітчизняні науковці віднаходять в офіційній геополітичній концепції держави. Як зазначила у своїй публікації чл.-кор. НАН України І. Мельникова, основні засади цієї політичної програми вперше було сформульовано у проголошених Верховною Радою України Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. та Акті проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р., схваленому всенародним референдумом 1 грудня 1991 р. [1, с. 59].

Започаткування офіційних відносин між незалежною Україною та демократичною Республікою Польща ознаменував підписаний 18 травня 1992 р. у ході першого візиту українського президента Л. Кравчука до Варшави Договір про добросусідство, дружні відносини і співробітництво. На сьогодні договірно-правова база між Україною та РП налічує понад 100 міжнародних договорів, що регулюють більшість сфер українсько-польської співпраці, а також понад 450 двосторонніх домовленостей між суб'єктами адміністративно-територіального устрою обох країн. Створено низку інститутів міждержавної співпраці, діяльність яких сприяє збереженню нинішніх політичних контактів і зміцненню взаємовідносин.

Політичний аспект відносин – одне з тих питань, які чи не найкраще вивчені дослідниками та науковцями, фахівцями у сфері двосторонніх відносин України та Польщі. З друку вийшла низка узагальнюючих та монографічних праць, статей, захищено ряд дисертацій. Попри це, в історіографічному аспекті дана проблема знаходиться на початковій стадії вивчення. Як правило, автори обмежуються короткими історіографічними сюжетами, у яких констатують вузькість джерельної бази та скаржаться на суб'єктивізм оцінок, спричинений незначною віддаленістю у часі аналізованих подій і, як наслідок, складністю їх однозначного трактування. Серед праць, що містять окремі історіографічні аспекти з досліджуваної проблеми, варто відзначити розвідки І. Афанасьєва [2–3], О. Бабак [4–5], В. Бочарова [6], Н. Буглай [7], В. Гевко [8], В. Моцока [9], В. Трофимовича [10].

Попри наявний науковий інтерес, історіографічний аналіз проблеми сучасних українсько-польських політичних відносин залишається фрагментарним та незавершеним. Недостатнє вивчення теми в українській та зарубіжній історіографії, як наслідок, спричинило її вибір об'єктом наукового аналізу.

Метою даної статті є дослідити, якою мірою у працях українських та зарубіжних дослідників відображені сучасні українсько-польські політичні відносини, визначити характерні риси історіографічного процесу.

Одними з перших українсько-польські взаємини у постбіполярному світі предметом свого дослідження зробили одеські вчені В. Глібов та Д. Горун. У статті [11] дослідники здійснили аналіз політичного та економічного компонентів українсько-польських відносин протягом 1990–1995 рр., запропонували авторську концепцію їх періодизації. Розглянувши

п'ять років міждержавної взаємодії, автори відзначили її еволюцію, причинами якої назвали особливості внутрішнього розвитку українського та польського суспільств, а також вплив зовнішніх чинників, зокрема, необхідність знайти нову формулу безпеки, яка б враховувала інтереси України й Польщі в регіоні Центральної Європи.

Взаємини між двома державами у 1991–1997 рр. розглянуто в кандидатській дисертації Д. Горуна [12]. З огляду на те, що робота стала одним із перших досліджень, присвячених аналізованій проблемі, її місце в українській історіографії сумніву не викликає. Разом з тим, дослідження характеризується дещо поверховим характером, обмеженістю джерельної бази, а це суттєво позначається на її рівні.

Політичну складову українсько-польської взаємодії проаналізувала В. Гевко. У праці [8], метою якої було визначено показ особливостей відносин між двома державами у 1993–1996 рр., авторка зосередила увагу на дипломатичній взаємодії та нагромадженій впродовж цього часу договірно-правовій базі. Аналізуючи динаміку міждержавних відносин, дослідниця з'ясувала, що політична інертність, яка мала місце у другій половині 1993 р., вже у 1994 р. змінилася активною політичною взаємодією. Винятково важливим для міждержавних взаємин авторка назвала підписання міністрами закордонних справ України й Польщі А. Зленком та А. Олеховським у березні 1994 р. Декларації, згідно якої відносини двох держав набули європейського контексту [8, с. 367]. У 1995–1996 рр. українсько-польські взаємини зберігали високу динаміку з переважаючою пріоритетністю політичної взаємодії.

Окремі аспекти політичного співробітництва України та Польщі у 90-х рр. ХХ ст. висвітлили й інші вітчизняні дослідники. У статті П. Чернеги [13] увага автора зосереджена на розгляді взаємин між Україною й Польщею протягом вересня 1989 р. – травня 1997 р.: вивчено нагромаджену протягом цього часу договірну базу, розглянуто дипломатичні контакти між повноважними представниками Києва та Варшави, з'ясовано характер міждержавної взаємодії та чинники, які її визначали. Процес становлення українсько-польських відносин та їх розвиток упродовж 1989–2001 рр. показано у монографії К. Кіндрата та С. Трохимчука [14]. Опрацювавши велику кількість наукових розвідок українських та польських дослідників, нормативно-правову базу, С. Стоєцький показав розвиток офіційних взаємин між Києвом та Варшавою протягом 1991–1997 рр. [15].

У Польщі одним із перших ґрунтовних досліджень, присвячених проблемі польсько-української міждержавної взаємодії, стала монографія В. Гілла й Н. Гілла [16]. У ній взаємини між двома державами упродовж 1989–1993 рр. проаналізовано в розрізах політичної, економічної та культурної взаємодії. Належну увагу дослідники приділили проблемі національних меншин. Значною науковою новизною відзначаються монографії Б. Сурмач [17], А. Камінського, Є. Козакевича [18], К. Федоровича [19–20].

Для з'ясування місця українсько-польського тандему у геополітичному просторі Європи винятково важливими є праці З. Бжезінського [21–24].

Певну цінність для вивчення політичних взаємин між Україною та Польщею мають публікації політиків і дипломатів, насамперед Б. Геремека [25], П. Залевські [26–27], А. Зленка [28–29], В. Литвина [30–31], Ю. Щербака [32].

Політичні аспекти взаємин України та Польщі на належному рівні проаналізовано у праці В. Колесника [33]. Вивчивши основні положення Договору між Україною і Республікою Польщею про добросусідство, дружні відносини і співробітництво від 18 травня 1992 р., дослідник зробив висновок про їх відповідність “визнаним європейською спільнотою принципам стратегічного партнерства” [33, с. 50]. Разом з тим, зважаючи на невизначеність політичної ситуації в Україні, нерішучість Києва у проведенні економічних реформ, а також загострення суперечностей із Росією, відносини між Києвом та Варшавою і надалі залишалися складними й непослідовними [33, с. 51].

Винятково важливу роль в оздоровленні українсько-польської взаємодії, на думку В. Колесника, відіграли президенти двох держав. У травні 1993 р. у ході офіційного візиту президента Л. Валенсі до України сторони підписали угоду про заснування постійного

Консультаційного комітету президентів Польщі й України. Як засвідчив аналіз наукових розвідок, фахівці високо оцінили його появу. “Створений комітет – безпрецедентна форма взаєморозуміння, обопільного тяжіння та співробітництва”, – зауважила Л. Чекаленко [34, с. 141]. Комітет “став першим серйозним кроком до інституціоналізації консультацій на найвищому рівні та створення механізмів реалізації майбутнього стратегічного партнерства”, – відзначив І. Гуцуляк [35, с. 38].

Із започаткуванням у лютому 1994 р. МЗС РП нової ініціативи стосовно східної політики Польщі та проголошенням президентом України Л. Кучмою програми реформ, а також прагнень офіційного Києва інтенсифікувати взаємини з західними державами, В. Колесник пов’язує початок активізації українсько-польських відносин. У ході робочої зустрічі прем’єр-міністрів України та Польщі В. Масола й В. Павляка, що відбулася 17 серпня 1994 р. у Луцьку, сторони визначили пріоритети двостороннього співробітництва. “Відтоді у висловлюваннях вищих посадових осіб, – зауважив історик, – усе частіше вживався термін “стратегічне партнерство” [33, с. 52].

Слушні зауваження на рахунок становлення стратегічного партнерства України й Польщі мають місце у розвідці І. Гуцуляка [35]. Зосередившись на еволюції ідеї стратегічного партнерства, дослідник дійшов висновку, що українські та польські політики почали апелювати до неї ще у 1993 р. На підтвердження думки вчений звернувся до схваленої у липні 1993 р. Верховною Радою України постанови “Про основні напрями зовнішньої політики України” та вказав на одне з положень, в якому зазначалося, що кожна прикордонна держава (Польща, зрозуміло, також) є стратегічним партнером нашої держави. Через місяць по тому глава уряду РП Г. Сухоцька означила розвиток стратегічного партнерства з Україною “одним із пріоритетів польської зовнішньої політики” [35, с. 38]. Однак наступні події, серед яких підписання польсько-російської угоди про будівництво ямальського газопроводу в обхід України та справа майора А. Лисенка, звинуваченого у шпигунстві проти Польщі, перешкодили виходу відносин України й Польщі на новий рівень. Чергову спробу поглиблення співробітництва І. Гуцуляк віднаходить у заяві, зробленій у березні 1994 р. керівництвом двох країн: у ній зазначалося, що відносини між Україною та Польщею мають характер “тісного партнерства”. В травні 1996 р. у зовнішньополітичних програмах Варшави стосунки з Україною знову були визначені як стратегічні, а в червні 1996 р. сторони виступили з офіційною заявою про вихід українсько-польського партнерства на рівень стратегічного.

Політичний аспект українсько-польської взаємодії ґрунтовно проаналізовано у науковій розвідці О. Знахоренко [36]. Характер міждержавних взаємин на початку 1990-х рр., позначених підписанням низки важливих договорів, дозволив дослідниці зробити висновок про цілковиту обґрунтованість сподівань української сторони на інтенсифікацію взаємин з Польщею. Проте цього не сталося: у 1993 р. активність українсько-польських стосунків різко знизилася. Початок активізації міждержавних відносин О. Знахоренко виводить з подій 1994 р. і пов’язує її з відмовою України від ядерної зброї. Не останню роль у зближенні Польщі й України, – на думку авторки, – відіграла згода України на “східне розширення” НАТО, виголошена нею у 1995 р. [36, с. 34].

Розглядаючи Польщу як стратегічного партнера України, О. Знахоренко трактує її як “модель політичних і економічних посттоталітарних трансформацій, а також успішної інтеграції в європейські та євроатлантичні структури” [37, с. 91]. Прагнення двох держав мати партнерські взаємини авторка пояснює прагматичними причинами, перш за все особистою вигодою, яку кожна з держав неодмінно отримає від продуктивного партнерства з іншою.

Динаміку українсько-польських взаємин, їх вихід на рівень стратегічної взаємодії розглянула відома українська дослідниця Г. Зеленько [38]. Науковець дійшла висновку, що впродовж першої половини 90-х рр. XX ст. стосунки між сусідніми державами “характеризувалися певною аморфністю, або співробітництвом на рівні декларацій” і лише з 1997 р. набули ознак стратегічного партнерства. Зважаючи на те, що Україна декларує

розбудову стратегічних відносин більше, ніж з двома десятками держав, авторка переконана: "... лише відносини з Польщею повною мірою вкладаються у поняття стратегічного партнерства" [38, с. 162].

Винятковий інтерес у світлі вивчення означеної проблеми викликає публікація польського посла в РФ В. Зайончковського [39]. У ній Україну було названо найбільш важливим партнером Польщі на сході [39, с. 44]. У ситуації, коли Росія виявлялася неспроможною вистояти у низці геополітичних викликів та значною мірою "заплямувала" свою "репутацію", польська дипломатія щораз із більшою впевненістю спрямовувала свій погляд на Україну. У 1995 р. взаємини Варшави та Києва почали набувати більш конкретних обрисів, а зі вступом на посаду президента Польщі А. Квасневського у відносинах розпочався якісно новий етап [41, с. 45]. "Стало очевидно, що ... в польській зовнішній політиці з'явився ще один елемент, який – подібно проєвропейському та проатлантичному напрямам – більше не залежить від політичної кон'юнктури: партнерство з Україною, яке офіційні документи називають "стратегічним", – зауважив В. Зайончковський [39, с. 46].

Певне місце в історіографії українсько-польських зв'язків займає наукова розвідка Д. Васильєва та Л. Чекаленко [40]. З-поміж подій, знакових для сучасних взаємин України й Польщі, автори називають державний візит президента України Л. Кучми до Польщі 25–26 червня 1996 р. З того часу, – зауважено у праці, – "концепція стратегічного партнерства між Україною та Польщею знаходить дедалі ширшу підтримку по обидва боки кордону як така, що відповідає головним національним інтересам країн" [40, с. 14].

Доленосним для українсько-польської взаємодії виявився візит президента РП А. Квасневського до України 20–22 травня 1997 р., у ході якого було підписано заяву "До порозуміння і єднання". Закликаючи відкинути глибокі історичні стереотипи упередженого ставлення українців та поляків один до одного, президенти наголосили на необхідності активізувати співробітництво між двома державами та забезпечити кожній із них гідне місце в об'єднаній Європі. Декларація про примирення була покликана поставити "крапку у багаторічній суперечці про історичне минуле двох країн", – слушно зауважено у публікації російської дослідниці М. Кучинської [41, с. 30].

Українсько-польські взаємини були високо оцінені В. Піховшеком. У публікації в тижневику "Дзеркало тижня" [42] вони були названі "зразком того, які стратегічні відносини потрібні Україні".

Праці вітчизняних та зарубіжних дослідників переконливо свідчать: проблема стратегічного партнерства є однією з центральних у площині політичних взаємин між Україною й Польщею. Виводячи еволюцію ідеї стратегічної взаємодії двох держав з початку 1990-х рр., науковці погоджуються, що підстави бути практично застосованою вона отримала лише у другій половині 90-х рр. ХХ ст.

Політичну складову сучасних українсько-польських відносин системно вивчив чернівецький дослідник В. Моцок [9]. Констатуючи вихід міждержавних взаємин на рівень стратегічних, автор доводить, що потенціал, достатній для цього, мали лише зв'язки у політичній сфері. Тому, говорячи про "стратегічне партнерство" між Україною й Польщею, він вважає за доцільне трактувати зміст терміну більш вузько, ніж звичайно, і обмежуватися лише політичною площиною взаємодії [9, с. 13].

На рахунок взаємин двох держав слушно висловилися Л. Алексієвець та І. Ільницький. Аналізуючи становлення стратегічного партнерства, його розвиток у світлі євроінтеграційних намагань Польщі, дослідники виявили, що "етапи дистанціювання від України збігалися у часі з успіхами Польщі на шляху просування до НАТО та ЄС" [43, с. 324]. Цілком логічним, як наслідок, видається бачення українсько-польських стосунків незадовго до вступу Польщі у ЄС: вони були оцінені як "дуже добрі на офіційному міждержавному рівні (зокрема це стосувалося взаємин обох президентів), слабенькі в аспекті економічної співпраці і ніякі на простому людському рівні". З огляду на винятково важливе місце, яке українсько-польському тандему судилося посісти у загальноєвропейському форматі, а також знаковість відносин для зміцнення регіональної позиції кожної з держав,

політична взаємодія стала свого роду механізмом досягнення зовнішньополітичних цілей. Разом з тим, автори згадують про фактор, який важким тягарем лягає на стосунки між двома народами і значною мірою їх стримує, – це спільне історичне минуле. В сьогоденній історії українсько-польських взаємин дослідники віднаходять низку прикладів, коли Польща, приносячи в жертву інтереси України, збільшувала дистанцію у відносинах з нею і надавала переважного значення стосункам з Росією чи країнами ЄС.

Важливі аспекти означеної проблеми проаналізовано у дисертаційному дослідженні І. Афанасьєва [2]. Спираючись на комплекс опублікованих та неопублікованих документів, літературних джерел, автор системно дослідив політичну складову українсько-польських взаємин у 1989–2001 рр. Поділяючи ідею підпорядкованості стосунків Києва та Варшави зовнішньополітичним чинникам, дослідник апелює до політики великих держав, насамперед Росії та США, і пояснює їх впливом характер зв'язків між Україною та Польщею. Так, “глухий кут”, у який зайшли політичні відносини у другій половині 1993 р. – на початку 1994 р., І. Афанасьєв обґрунтовує позицією НАТО, США та Росії, а політичне зближення, що намітилося у взаєминах двох держав навесні 1994 р., розглядає як результат “українсько-російсько-американського порозуміння у питанні ядерного роззброєння України” [2, с. 11–12]. Зменшення дистанції у стосунках Росії з політичним керівництвом України та Польщі, що почало спостерігатися наприкінці 2000 р., історик трактує як “настання нового періоду політичних польсько-українських відносин”.

У світлі вивчення політичної складової українсько-польської взаємодії увагу привертає праця О. Бабак [4]. Серйозним здобутком дослідниці вважаємо з'ясування позиції політичних сил, влади та опозиції Республіки Польща стосовно проголошення незалежності України та розбудови з нею двосторонніх відносин. Прагнучи відкрити нову сторінку в історії українсько-польської взаємодії, офіційна Варшава першою визнала українську незалежність. Глибоко символічним, – на думку авторки, – було те, що Польща не пред'явила нашій державі жодних територіальних претензій [4, с. 9].

Про розвиток українсько-польської взаємодії у 1990-х рр., її вихід на рівень стратегічного партнерства, а також проблеми, які доводилося долати кожній з країн на шляху до нового формату взаємин, йдеться у публікації А. Тошя [44]. Аналізована праця, написана з опорою на значну кількість новітніх наукових розвідок польських дослідників, характеризується глибоким проникненням у зміст досліджуваної проблеми. Поділяючи ініційовану Польщею ідею стратегічного партнерства у відносинах з Україною, автор зауважує, що вже на початку XXI ст. стосунки між двома державами були позначені взаємним розчаруванням. Його причиною дослідник називає відсутність наповнення формату стратегічної взаємодії реальним змістом. У цілому, ніби підсумовуючи, А. Тош зауважив, що, в ситуації, коли головною метою польської зовнішньої політики була інтеграція у НАТО та ЄС, розвиток взаємин з Україною завжди був підпорядкований успіхам її реалізації.

Важливе місце у вивченні політичних відносин між Україною та Польщею займає наукова розвідка В. Васюка [45]. У ній на основі узагальнення існуючих підходів автор окреслив власне бачення фундаментальних засад становлення та розвитку взаємин між двома державами. Вивчення еволюції українсько-польської взаємодії протягом першої половини 90-х рр. XX ст. дозволило досліднику дійти висновку, що “цивілізаційну місію” стосовно України, яка полягала у представленні інтересів нашої держави на міжнародній арені, Польща почала здійснювати у 1994–1995 рр. [45, с. 70]. Зі вступом до НАТО та виконанням підготовки до вступу у ЄС офіційна Варшава взяла на себе “зобов'язання” підтримувати Україну на шляху “інтеграції в Європу”.

Приєднання Польщі до НАТО у березні 1999 р. фахівці розглядають як початок чергового витка активізації українсько-польської взаємодії. Так, В. Колесник з цього часу у відносинах двох держав починає відлік нового стану – “пріоритетного стратегічного партнерства”, ознаками якого стали “об'єднання політико-економічних зусиль обох країн для успішного їх входження в Європейське Співтовариство та вироблення збалансованої системи

двостороннього співробітництва на основі сучасних норм міжнародного права” [33, с. 52–53]. І. Гуцуляк прикметною рисою нового етапу відносин між сусідами називає суттєве зменшення впливу на них зовнішніх (зокрема російського) факторів [35, с. 39].

Черговим випробуванням для українсько-польських взаємин вчені називають внутрішньополітичну кризу, що розпочалася у 2000 р. в Україні і одним зі своїх безпосередніх наслідків мала міжнародну ізоляцію держави. І хоча в адміністрації президента РП А. Квасневського заявляли, що “ізолювання України – це найгірше, що можна зробити у ситуації, що склалася”, відносини Варшави та Києва погіршилися. На підтвердження цього О. Знахоренко згадує ситуацію, яка говорить сама за себе: 6 червня 2001 р. міністр закордонних справ РП В. Бартошевський представив на розгляд Сейму зовнішньополітичну програму, у якій серед партнерів Польщі Україна більше не згадувалася [36, с. 36]. Упродовж наступних років стосунки між двома державами були достатньо динамічними, проте далеко непростими. Давалися взнаки непослідовність української влади, труднощі балансування між Європою та Росією, а також завершення переговорного процесу між Польщею та ЄС про вступ до нього. Зважаючи на те, що надмірна заангажованість польських дипломатів у взаєминах з Україною могла не найкращим чином позначитися на їх відносинах з Брюсселем, український вектор зовнішньої політики Польщі було підпорядковано успіхам її інтеграції до ЄС.

Аналіз вітчизняної та зарубіжної історіографії засвідчив наявність великої кількості публікацій, у яких дослідники з’ясовують вплив “Помаранчевої революції” на стосунки України й Польщі. Дніпропетровські науковці Т. Кондратюк та Л. Кондратюк, зокрема, переконані, що “Помаранчева революція”, спричинивши політичні зміни в Україні, дала поштовх подальшому розвитку відносин між двома державами [46, с. 238–239]. Завдяки конструктивній участі польської сторони та присутності тогочасного президента РП А. Квасневського у якості міжнародного посередника у роботі “круглого столу” 26 листопада, 1 та 6 грудня 2004 р., його активній агітаційній діяльності у колах європейських політиків, ситуацію в Україні вдалося розв’язати мирним шляхом через проведення повторних виборів та здійснення політичного діалогу [47, с. 156].

Подібні міркування знаходимо у публікації Н. Трофімової: “Багато хто вірить, що саме початок переговорів з участю міжнародних лідерів, серед яких був і А. Квасневський, поклав край планам “силового варіанта” [48].

Про місце Польщі у революційних подіях в Україні у 2004 р., а також про те, яким чином “помаранчевий майдан” вплинув на польсько-українські стосунки та зовнішню політику офіційної Варшави, йдеться у публікації польської дослідниці К. Чорнік [49].

Попри надії та сподівання, як показав час, Україна не змогла скористатися з набутого потенціалу. Досить скоро у її стосунках з Польщею з’явилися проблеми, які стали постійними. У розвідці, опублікованій у 2007 р. А. Кузьменком, до найбільш нагальних з них було віднесено незрозумілість пріоритетів нової влади, її непослідовність та непрогнозованість. Визначаючи характер українсько-польських відносин за ієрархічною шкалою (добросусідські, партнерські, конкуруючі, конфронтуючі), дослідник трактує їх як “партнерські, котрі схильні до конкурування по різних напрямках, а в деякі періоди навіть до конфронтуючих” [50].

Зі вступом Польщі до Євросоюзу та наближенням кордонів Євроспільноти до України дослідження історії сучасних українсько-польських взаємин суттєво поживалося. З друку вийшла низка розвідок, у яких відносини між Україною та Польщею зазнали комплексного обґрунтування. Серед останніх публікацій на особливу увагу заслуговують праці Л. Чекаленко [34; 51], М. Янкова [52], А. Киридон [53–54], В. Трофимовича [10].

Своєчасною відповіддю існуючим запитам стали публікації Л. Чекаленко [34; 51]. Рубіжною подією, з якої варто починати відлік сучасних українсько-польських взаємин, дослідниця називає визнання офіційною Варшавою державної незалежності України 2 грудня 1991 р. Виділивши у взаєминах двох держав кілька періодів, Л. Чекаленко незмінно аналізує їх крізь призму “набуття Польщею реальної Європи”. Даючи оцінку сучасним

українсько-польським відносинам, авторка слушно зауважує, що, “як будь-якій системі, що розвивається, для них характерні періоди активізації та гальмування, пошук компромісів і певного охолодження” [34, с. 141].

“Активна участь України у творенні архітектури європейської безпеки, внутрішньополітичний курс на послідовне здійснення радикальних ринкових реформ, розпочатий у 1994 р., сприяли активізації нового етапу українсько-польських відносин”, – зауважила Л. Чекаленко [34, с. 142]. Нарощування потенціалу двосторонньої взаємодії в середині 1990-х рр. дало підстави оголосити відносини стратегічними. Проте вже з 1999 р. їх визначальною ознакою вчена називає “охолодження”: далися взнаки певна політична переорієнтація Варшави й Києва, непослідовність українських можновладців у здійсненні зовнішньої політики, активізація українсько-російських зв'язків. Серед подій, які не найкращим чином позначилися на взаєминах України й Польщі, дослідниця називає “касетний скандал” та “кольчужну справу”. В польських урядових та наукових колах все частіше лунали антиукраїнські голоси: зацікавленість офіційної Варшави у взаєминах з Україною була названа “політичним романтизмом і ірраціоналізмом” [34, с. 143]. І хоча погіршення взаємин Польщі з Україною певною мірою можуть бути пояснені її “просуванням до Євросоюзу”, “такі різкі переміни в політичних уподобаннях польської сторони важко виправдати”, – переконана дослідниця.

Всебічного вивчення проблема українсько-польської взаємодії знайшла у монографії М. Янкова [52]. Праця стала одним із найбільш вагомих досягнень української історичної думки сьогоденної доби, присвячених становленню та розвитку стратегічного партнерства між Україною та Польщею. Дослідження вирізняється потужною джерельною базою та виваженим аналізом багатьох важливих аспектів міждержавних відносин. Очевидним досягненням автора є ґрунтовна зосередженість на трактуванні змісту поняття “стратегічне партнерство”, а також з'ясування ступеня відповідності йому сучасних взаємин між Києвом та Варшавою.

Безпосередньо проблемі політичної взаємодії України й Польщі присвячено другий розділ монографії, у якому автор проаналізував розвиток співробітництва між двома державами впродовж періоду середини ХХ ст. – 2011 р. Нижня хронологічна межа дослідження означена початком становлення взаємин між двома державами у рамках РЕВ, верхня межа співпадає з завершенням другої декади розбудови сучасних українсько-польських відносин.

Значний інтерес викликають роздуми М. Янкова на рахунок місця стратегічного партнерства України й Польщі у складній системі геополітичних координат на початку ХХІ ст. Дослідник дійшов висновку, що нові виклики, які на сьогодні з'явилися перед двома державами, поєднуються з новими горизонтами для поглиблення взаємовигідної співпраці. “Досягнення цих горизонтів сприятиме забезпеченню максимальної реалізації існуючого потенціалу двостороннього співробітництва та підвищенню ролі України і Польщі у світовій політиці ...” [52, с. 266].

Ґрунтовним аналізом політичних відносин між Україною та Польщею характеризуються праці А. Киридон [53–54]. “У зовнішньополітичній діяльності сучасної незалежної України стосовно держав Центрально-Східної Європи чи не найголовніше місце належить розбудові зв'язків з Республікою Польща”, – зазначила дослідниця [54, с. 47]. Проаналізувавши відносини між двома державами впродовж двох останніх десятиліть, вона дійшла висновку, що, попри об'єктивну обумовленість взаємної зацікавленості, їх ключовою характеристикою була “неоднозначна динаміка”. Будучи змушеними у своїх діях орієнтуватися на політику сусідніх держав, Україна й Польща здійснювали непослідовну, позначену впливом низки ситуативних чинників, політику. Рухаючись по шляху розбудови міждержавної взаємодії, Київ та Варшава були змушені долати низку викликів, серед яких А. Киридон у першу чергу виділяє вступ Польщі до НАТО та ЄС з наступним приєднанням до Шенгенської зони, події “Помаранчевої революції” в Україні, а також трагічну загибель польського президента Л. Качинського та прихід до влади в обох державах президентів-

прагматиків Б. Коморовського та В. Януковича. Вивчення попередніх заяв і перших рішень нового керівництва України й Польщі дало А. Киридон підстави говорити про “настання з середини 2010 р. нового етапу в українсько-польських відносинах” [53, с. 6]. Намагаючись забезпечити подальше зміцнення своєї позиції у регіоні та світі, “Польща визначила головними своїми пріоритетами посилення впливу в Євросоюзі й НАТО, партнерські відносини із сусідніми країнами, поглиблення відносин із РФ” [53, с. 7].

Показ українсько-польських дипломатичних відносин у 1991–2010 рр. у взаємозв’язку з європейськими та світовими подіями, визначення їх здобутків та проблем характеризують нещодавно опубліковану працю В. Трофимовича [10]. Традиційно починаючи відлік офіційних відносин між Україною та Польщею з підписаного у травні 1992 р. Договору про добросусідство, дружні відносини та співробітництво, історик розглядає його як закріплення здобутків попереднього етапу взаємодії та закладення підвалин майбутнього рівноправного стратегічного партнерства.

У 1993–1994 рр. відносини між Києвом та Варшавою були досить напруженими, і лише зближення Мінська з Москвою та поява внаслідок цього небезпеки формування стратегічної російсько-українсько-білоруської вісі змусило Польщу у 1995 р. переглянути свою позицію. З 1995 р. у стосунках з Україною дослідник починає відлік нового етапу. Усвідомивши Україну ключем до польської безпеки, у Варшаві почали більш виважено підходити до розбудови взаємин з офіційним Києвом. Реальним відображенням зростаючого інтересу Польщі до України автор вважає захист інтересів останньої у європейських інституціях, сприяння їй у вступі до Ради Європи та ЦЄІ [10, с. 125].

Логічним кроком на шляху зближення двох держав В. Трофимович називає Спільну декларацію Президента України і Президента РП, підписану 25 червня 1995 р. Зважаючи на те, що Декларація стала першою угодою такого типу, яку офіційна Варшава підписала з колишньою радянською республікою, історик обґрунтовує пріоритетність українського напрямку у зовнішній політиці Польщі. Підтвердження прихильного ставлення Польщі до України вчений вбачає також у підтримці, яку польські дипломати надавали їй в період міжнародної ізоляції на початку 2000-х рр. [10, с. 126]. Апогеєм політичної підтримки Польщею України, – на думку історика, – поправу можна вважати присутність польських високопосадовців у подіях “Помаранчевої революції”.

Простеживши динаміку українсько-польської взаємодії у постпомаранчеву добу, В. Трофимович відзначає високий рівень її активності, яка, разом з тим, не була позбавлена суперечностей. З загибеллю у квітні 2010 р. президента РП Л. Качинського, загальноновизнаного захисника українських інтересів у Європі та світі, історик пов’язує небезпеку відмови Польщі від звання “адвоката України в Європі” та загальне зниження заангажованості польської влади в українській політиці [10, с. 132–133].

Про політичну складову стратегічного партнерства України й Польщі у контексті європейської інтеграції йдеться у працях В. Бочарова [6], Г. Зеленько [38], Ю. Котляр [55]. Дослідження двадцяти років міждержавної взаємодії дало підстави В. Бочарову із впевненістю говорити про пріоритетність її подальшої розбудови для кожної з країн. Попри непрості взаємини, якими рясніє спільна історія двох народів, “українсько-польські відносини стали прикладом успішної зовнішньої політики, яка ґрунтується на принципах визнання та партнерства двох держав та ідеї добросусідства ...” [6, с. 129]. Продуктивність українсько-польської взаємодії дала підстави досліднику обґрунтувати доцільність використання досвіду її здійснення для побудови дружніх відносин між нашою країною та іншими країнами ЄС. Ю. Котляр, означивши характерною рисою “української політики” Польщі підтримку співробітництва та зближення України з ЄС, наголосив на винятковій важливості польського чинника для реалізації зовнішньополітичних устремлінь нашої держави [55, с. 125].

Серед праць початку XXI ст. значний інтерес викликають наукові студії доктора наук, ректора Державної вищої східноєвропейської школи у Перемишлі Я. Драуса [56–57]. Наскрізною ідеєю його досліджень є вирішальність ролі геополітичного чинника у польсько-

українському зближенні. Розділяючи погляди одного з найбільш впливових геостратегів сучасності З. Бжезінського, Я. Драус пояснює виняткову зацікавленість Польщі у незалежній Україні її розташуванням: для поляків Україна – свого роду буфер, який віддаляє Росію від Польщі та Європи і тим самим віддаляє всі загрози, що виходять з Росії. У той же час Україні Польща потрібна перш за все з огляду на її потенційну можливість згладити українсько-російські суперечності, а також на “допомогу в її перетворенні з пострадянської на центральноєвропейську державу” [56, с. 39].

У вказаних публікаціях Я. Драус з винятковою скрупульозністю проаналізував низку подій, принципово важливих для еволюції взаємин двох держав, багатьом з них дав несподіване трактування. Так, звернувшись до передісторії підписання Договору про добросусідство, дружні відносини і співробітництво між Україною та Польщею (“конституції польсько-українських відносин” – так, за словами вченого, іноді називають його), Я. Драус виявив його підпорядкованість взаєминам кожної із держав з Росією. У ситуації, коли Польща проводила переговори з Росією про виведення з польської території російських військ, підписання польсько-українського договору автор вважає вкрай ризикованим. Він також вказує на те, що у середовищі польського політикуму мали місце серйозні суперечності на рахунок почерговості укладення договору з Україною та Росією. І лише перемога проукраїнські налаштованого президента Л. Валенси спричинила до того, що спочатку договір було підписано з Україною і лише потім – з Росією [56, с. 39].

Надзвичайно важливою для України виявилася підтримка, яку їй надала Польща у ситуації міжнародного скандалу та ізоляції, яка послідувала за ним, на початку 2000-х рр. На підтвердження виняткової, значною мірою навіть небезпечної для національних інтересів заангажованості Польщі в Україні науковець вказує на те, що у березні 2001 р. президент А. Квасневський організував дві зустрічі у Казімежі Дольному: одну – з президентом Л. Кучмою, другу – з делегацією української опозиції. Предметом обговорення учасників зустрічей стала проблема політичної кризи в Україні та шляхів її подолання. У ході наступної зустрічі А. Квасневського з Л. Кучмою, що відбулася у червні 2001 р. в Ланьцуті, глава Польської держави у черговий раз заявив про підтримку України та її попереднього політичного курсу. І навіть тоді, коли слідом за “касетним скандалом” міжнародна громадськість почала обговорювати “справу кольчуг”, яка остаточно “заплямувала” репутацію України, офіційна Варшава не відмовилася від “стратегічного партнерства” з Україною та продовжувала ініціювати заходи, спрямовані на захист українських інтересів [56, с. 41].

Серйозним випробуванням для стратегічного партнерства між Україною та Польщею Я. Драус називає позачергові вибори до парламентів двох держав у жовтні 2007 р. Їх результатом стало формування нових парламентських коаліцій та урядів. Як засвідчили перші кроки польського прем'єра Д. Туска, вибираючи між прихильністю до України та Росії, урядова Варшава все частіше почала звертати погляд на Москву. І хоча президент Л. Качинський і надалі продовжував надавати Україні дієву підтримку, заангажованість Польщі в Україні Я. Драус знаходить все більш сумнівною [57, с. 39].

На обумовленості трансформації політичних взаємин між Україною та Польщею зміною вищого державного керівництва у кожній з держав наполягають у своїх публікаціях В. Акулов-Муратов та О. Будицький [58], Т. Іванський [59], В. Сьюмар [60], Н. Трофімова [48], А. Шептицький [61]. Ні в кого з дослідників не виникає сумніву, що успіхи, якими було позначене українсько-польське партнерство в період перебування при президентській посаді у Польщі А. Квасневського та Л. Качинського, були відображенням їх виняткової особистої зацікавленості в Україні. Разом з тим, майже одночасний прихід до влади Б. Коморовського та В. Януковича, згідно з думкою як компетентних фахівців, так і пересічних громадян, одним із своїх наслідків має втрату українсько-польським партнерством значимості для кожної з держав.

Таким чином, аналіз історіографічного доробку українських та зарубіжних авторів, присвячених проблемі сучасних українсько-польських політичних відносин, засвідчив

існування до неї значного інтересу. Попри наявність великої кількості праць, проблема продовжує залишатися поверхово висвітленою, а тому потребує подальшого обґрунтування та відображення в наукових розвідках.

Список використаних джерел

1. *Мельникова І. М.* Україна у взаємовідносинах з прикордонними державами Центрально-Східної Європи: створення міжнародно-правових підвалин добросусідства і співробітництва (90-ті роки) / І. М. Мельникова // Україна в європейських міжнародних відносинах. – К., 1998. – С. 59–87.
2. *Афанасьєв І. Ю.* Польсько-українські відносини 1991–2000 рр.: політична та економічна взаємодія : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.02 “Всесвітня історія” / І. Ю. Афанасьєв. – К., 2004. – 20 с.
3. *Афанасьєв І. Ю.* Польсько-українські відносини 1991–1999 рр. в українських наукових та публіцистичних працях / І. Ю. Афанасьєв // Магістеріум. Випуск сьомий. Історичні студії / Національний університет “Киево-Могилянська академія”, 2001. – С. 108–112.
4. *Бабак О. І.* Політика Польщі щодо України (кінець 1980-х – 1990-ті роки) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.02 “Всесвітня історія” / О. І. Бабак. – К., 2002. – 19 с.
5. *Бабак О. І.* Українсько-польські відносини (від 1980-х років до 2005 р.) / О. І. Бабак ; відп. ред. В. М. Даниленко ; Кіровоградський держ. педагогічний ун-т ім. Володимира Винниченка. – Кіровоград, 2005. – 142 с.
6. *Бочаров В. В.* Євроінтеграційні орієнтири стратегічного партнерства України і Республіки Польща / В. В. Бочаров // Сучасна українська політика. Спецвипуск. Україна як суб’єкт сучасних цивілізаційних процесів. – К. : Фенікс, 2011. – С. 129–136.
7. *Буглай Н. М.* Республіка Польщі і Україна: міждержавне співробітництво нового формату / Н. М. Буглай // “Гілея (науковий вісник)”: Збірник наукових праць. – К., 2012. – Випуск 59. – С. 188–194.
8. *Гевко В.* Основні тенденції політичного українсько-польського співробітництва в 1993–1996 роках / Вікторія Гевко // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія Історія / за заг. ред. проф. М. М. Алексієвця. – Вип. 3. – Тернопіль : ТДПУ, 2003. – С. 364–370.
9. *Моцок В. І.* Сучасні українсько-польські міждержавні відносини: політичний аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 23.00.02 “Політичні інститути та процеси” / В. І. Моцок. – Чернівці, 2002. – 20 с.
10. *Трофимович В.* Політичні відносини України та Республіки Польща / Володимир Трохимович // Наукові записки “Транскордонне співробітництво у контексті перспектив європейської інтеграції України”. Серія “Політичні науки”. – Острог: Видавництво Національного університету “Острозька академія”. – Випуск 4. – 2010. – С. 121–133.
11. *Глібов В.* Українсько-польські взаємини в пострадянський період. Деякі аспекти політичного й економічного співробітництва / Віктор Глібов, Дмитро Горун // Політика і час. – 1997. – № 5–6. – С. 15–21.
12. *Горун Д. О.* Українсько-польські відносини (1991–1997 рр.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.02 “Всесвітня історія” / Д. О. Горун. – Одеса, 1999. – 17 с.
13. *Чернега П.* Українсько-польський діалог в контексті стратегічного партнерства / П. Чернега // Історія в школі. – 2002. – № 5/6. – С. 1–4.
14. *Кіндрат К.* Українсько-польські стосунки на зламі тисячоліть : Монографія / К. Кіндрат, С. Трохимчук. – Львів : Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка, 2002. – 112 с.
15. *Стоєцький С. В.* Концепція стратегічного партнерства в політиці Республіки Польща щодо України / С. В. Стоєцький // Політичний менеджмент. – 2005. – № 3 (12). – С. 147–158.
16. *Gill W.* Stosunki Polski z Ukrainą w latach 1989–1993 / Władysław Gill, Norbert Gill. – Torun : Adam Marszałek, 1994. – 123 s.
17. *Surmacz B.* Współczesne stosunki polsko-ukraińskie: Politologiczna analiza traktatu o dobrym sąsiedztwie / Beata Surmacz. – Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2002. – 266 s.
18. *Kamiński A.Z.* Stosunki Polsko-ukraińskie. Raport / A. Z. Kamiński, J. Kozakiewicz. – Warszawa : Centrum Stosunków Międzynarodowych Instytutu Spraw Publicznych, 1997. – 60 s.
19. *Fedorowicz K.* Polityka Polski wobec Rosji, Ukrainy i Białorusi w latach 1989–2010 / Krzysztof Fedorowicz. – Poznań : Wydawnictwo naukowe UAM, 2011. – 343 s.
20. *Fedorowicz K.* Ukraina w Polskiej polityce wschodniej w latach 1989–1999 / Krzysztof Fedorowicz. – Poznań : Wydawnictwo naukowe UAM, 2004. – 248 s.
21. *Бжезінський З.* Велика шахівниця: американська першість та її стратегічні імперативи / Збігнев Бжезінський. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 1997. – 236 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://toloka.hurtom.com/viewtopic.php?t=34077>
22. *Бжезінський З.* Стратегічне бачення: Америка і криза глобальної влади / Пер. з англ. Ганни Лелів / Збігнев Бжезінський. – Львів : Ліотис, 2012. – 168 с.
23. *Бжезінський З.* Україна й Польща в контексті європейської інтеграції // Стратегічна панорама. – 1998. – № 3–4. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/book/panorama/brzez.htm>
24. *Бжезінський З.* Україна – Польща: роль та місце в європейській інтеграції / Збігнев Бжезінський // І. – 1998. – Ч. №14. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n14texts/brzez-st.htm>
25. *Геремек Б.* Основні напрямки зовнішньої політики Польщі / Броніслав Геремек // Політична думка. – 1998. – № 1. – С. 62–75.
26. *Залевські П.* Україна на роздоріжжі та польська політика / Павел Залевські. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pawelzalewski.eu/ua/publikacje/175.html>
27. *Залевські П.* Місце і роль України в Європі / Павел Залевські. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pawelzalewski.eu/ua/publikacje/46,miejsce-i-rola-ukrainy-w-europie.html>
28. *Зленко А.* Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін / Анатолій Зленко. – Харків : Фоліо, 2003. – 559 с.
29. *Зленко А. М.* Зовнішня політика України: від романтизму до прагматизму: Виступи, промови та статті / А. М. Зленко ; упоряд. К. П. Єлісеєв. – К. : Преса України, 2001. – 369 с.
30. *Литвин В.* Зовнішня політика України: 1990–2000 / Володимир Литвин // Віче. – 2000. – №11. – С. 3–48.
31. *Литвин В.* Україна: Європа чи Євразія? / В. Литвин. – К. : Вид. дім “Лі-Терра”, 2004. – 511 с.
32. *Щербак Ю.* Україна: виклик і вибір. Перспективи в глобалізованому світі XXI століття / Ю. Щербак. – К. : Дух і Літера, 2003. – 576 с.
33. *Колесник В. П.* Україна – Польща: від “рівновіддаленості” до “стратегічного партнерства” (перша половина 90-х років ХХ століття) / В. П. Колесник // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Науковий журнал. Серія : Міжнародні відносини. – 2009. – №3. – С. 49–53.
34. *Чекаленко Л. Д.* Без незалежної України не було б незалежної Польщі / Л. Д. Чекаленко // Науковий вісник дипломатичної академії України. – Вип. 15. Світова та українська дипломатія: історичний досвід, сучасний стан, перспективи : [за заг. ред. Б. І. Гуменюка, В. Г. Ціватого]. – К., 2009. – С. 139–146.
35. *Гуцуляк І.* Курс на подвійне лідерство, або еволюція політичного виміру польсько-українського стратегічного партнерства / І. Гуцуляк // Політика і час. – 2007. – №7. – С. 37–40.
36. *Знахоренко О.* Стратегічне партнерство в українсько-польських відносинах: державно-політичний та військовий аспекти / Оксана Знахоренко // Людина і політика. – 2004. – № 3. – С. 29–40.
37. *Знахоренко О. М.* Стратегічне партнерство в українсько-польських відносинах / О. М. Знахоренко // Історичний архів. Наукові студії: Збірник наукових праць. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2008. – Випуск 2. – С. 90–98.
38. *Зеленько Г.* Проблема українсько-польського партнерства в контексті членства Польщі в НАТО та ЄС / Галина Зеленько // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / за заг. ред. проф. М. М. Алексієвця. – Вип. 5. – Тернопіль : ТДПУ, 2002. – С. 162–164.
39. *Зайончковський В.* Восточная Европа в

польської дипломатії / Войцех Зайончковський // Pro et Contra. – Т. 3. – №2. – Весна 1998. – С. 39–52. 40. Васильєв Д. Українсько-польські відносини наприкінці ХХ ст. / Дмитро Васильєв, Людмила Чекаленко // Нова політика. – 1998. – № 4. – С. 13–17. 41. Кучинская М. Новая парадигма польской восточной политики / Марина Кучинская // Pro et Contra. – Т. 3. – № 2. – Весна 1998. – С. 18–38. 42. Пиховшек В. Самый стратегический партнер / В. Пиховшек // Зеркало недели. – 1998. – 4–10 июля (№ 27). 43. Алексієвєць Л. Українсько-польські відносини на етапі стратегічного партнерства та європейської інтеграції / Леся Алексієвєць, Ігор Ільницький // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / за заг. ред. проф. М.М. Алексієвця. – Тернопіль : Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2005. – Вип. 2. – С. 319–325. 44. Тоś А. Polityczne stosunki polsko-ukraińskie w ostatniej dekadzie XX w. / Arkadiusz Toś. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.psz.pl/tekst-16601/Arkadiusz-Tos-Polityczne-stosunki-polsko-ukraińskie-w-ostatniej-dekadzie-XX-w> 45. Васюк В. Базові засади становлення й еволюція сучасних українсько-польських відносин / В. Васюк // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії. Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Випуск 15. – Рівне, 2009. – С. 69–72. 46. Кондратюк Т. М. Україна – Польща: відносини добросусідства та стратегічного партнерства у контексті євроінтеграції / Т. М. Кондратюк, Л. Ф. Кондратюк // Проблеми політичної історії України. Збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 5. – С. 236–243. 47. Кондратюк Т. М. Українсько-польський діалог у світлі євроінтеграційної перспективи України / Т. М. Кондратюк, Л. Ф. Кондратюк // Проблеми політичної історії України. Збірник наукових праць. – 2011. – Вип. 6. – С. 155–162. 48. Трофімова Н. “Рука Польщі” : Межі й сенс партнерства / Н. Трофімова // День. – 2005. – 2 лютого (№ 17). 49. Czornik K. Miejsce Ukrainy w polskiej polityce zagranicznej po “pomarańczowej rewolucji”. Próba bilansu / Katarzyna Czornik // Stosunki Polski z sąsiedzi w pierwszej dekadzie XXI wieku / red. M. Stolarczyk. – Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2011. – S. 113–160. 50. Кузьменко А. Інформаційно-психологічна війна епохи глобалізації. Частина 7. Доктринальний підхід Республіки Польща / Анатолій Кузьменко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2800> 51. Чекаленко Л. Україна і Республіка Польща: від історичних стереотипів до стратегічного партнерства / Л. Чекаленко // Зовнішні справи. – 2010. – № 3/4. – С. 26–31. 52. Янків М. Україна і Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат / Мирон Янків. – Львів : Світ, 2011. – 398 с. 53. Киридон А. Україна – Польща: сучасний стан і перспективи узгодження зовнішньополітичних орієнтирів / Алла Киридон // Історія України. – 2012. – № 13–14 (749–750). – С. 3–9. 54. Киридон А. М. Україна – Польща: узгодження зовнішньополітичних орієнтирів / А. М. Киридон // Слов’янський вісник. Збірник наукових праць. – 2011. – Випуск 11. – С. 47–53. 55. Котляр Ю. В. Україна і Польща в світлі інтеграційних процесів на початку ХХІ століття / Ю. В. Котляр // Історичний архів. Наукові студії: Збірник наукових праць. – Вип. 1. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. – С. 120–126. 56. Драус Я. Процес становлення та розвиток польсько-українських відносин у 1991–2009 роках: політичний дискурс / Ян Драус // Економічний часопис ХХІ. – 2009. – №11–12. – С. 38–44. 57. Драус Я. Дослідження польсько-українських стосунків у 1991–2008 роках: нарис проблематики / Ян Драус // Чорноморський літопис. Науковий журнал. – 2010. – Випуск 1. – С. 32–41. 58. Акулов-Муратов В. Польща до і після Смоленська: Quo vadis? / В. Акулов-Муратов, О. Будько // Зовнішні справи. – 2010. – №1. – С. 22–25; Зовнішні справи. – 2010. – №2. – С. 19–23; Зовнішні справи. – 2010. – № 3/4. – С. 21–25. 59. Іванський Т. Україна як геополітичний буфер або стратегічний інтерес / Тадеуш Іванський. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://polit.ua/analitika/2011/04/07/iwansky.html> 60. Сюмар В. Загибель Качинського і геополітичні вигоди Москви / Вікторія Сюмар // Українська правда. – 2010. – 12 квітня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/articles/2010/04/12/4930342/> 61. Шептицький А. Останній романтик? Президент Качинський та Україна / Анджей Шептицький. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.net/ukr/news/371809-ostanniy-romantik-prezident-kachinskiy-ta-ukrajina.html>

Наталья Черная

УКРАИНСКО-ПОЛЬСКИЕ ПОЛИТИЧЕСКИЕ ОТНОШЕНИЯ В КОНЦЕ 80-Х ГГ. ХХ СТ. – 2010 Г.: ИСТОРИОГРАФИЧЕСКИЕ ИНТЕРПРЕТАЦИИ

В статтє проаналізовано состояние разработки проблемы политического взаимодействия Украины и Польши в конце 80-х гг. – 2010 г. в украинской и зарубежной историографии, определены характерные черты историографического процесса.

Ключевые слова: Украина, Польша, политические отношения, историография.

Nataliya Chorna

UKRAINIAN-POLISH POLITICAL RELATIONS AT THE END OF 80S OF THE TWENTIETH CENTURY – 2010: HISTORIOGRAPHICAL INTERPRETATION

The article analyzes the development of the issue of political cooperation between Ukraine and Poland in the late 80s of the twentieth century. – 2010 in Ukrainian and foreign historiography, it also defines characteristic features of the historiographical process.

Key words: Ukraine, Poland, political relations, Historiography.